

پوهنتون اسلام
پوهنځی شرعيات و قانون
پروگرام ماستري تفسير و حديث

جمهوريت اسلامي افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

عوامل توسعه اجتماعی از دیدگاه قرآنکریم

رساله ماستري

محصل: وحیدالله "واقف"

استاد رهنما: دکتور فضل الهادی "وزین"

سال ۱۳۹۲ هـ ش / ۱۳۹۲ م

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعيات و قانون
پروگرام ماستري تفسير و حديث

جمهوريت اسلامي افغانستان
وزارت تحصيلات عالي
معينيت امور علمي

عوامل توسعه اجتماعي از ديدگاه قرآنكريم

رساله ماستري

محصل: وحيدالله "واقف"

استاد رهنما: دكتور فضل الهادي "وزين"

سال: ۱۳۹۷ هـ ش - ۱۴۴۰ هـ ق

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

د پیاوړتیا د تفسیر و حدیث

بورډ ماستري

تصديق نامه

محترم وحيد الله ولد مدد خان ID: SH-MST-95-186 محصل دور دوم تفسیر و حدیث که رساله
ماستري خویش را زیر عنوان: عوامل توسعه اجتماعی از دیدگاه قرآن کریم
په روز چهارشنبه تاریخ ۱۳۹۸/۱/۲۱ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس
بررسی هیات تحکیم مستحق ۹۰ (نمره به عدد) نود و یو (نمره به حروف) گردید.

موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	استاد محمد نعیم جلیلی	عضو هیات	
۲	دکتور رحمت الله زاهد	عضو هیات	
۳	دکتور فضل الهادی وزین	استاد رهنما و رئیس جلسه دفاع	عید

امر بورډ ماستري

خلاصه رساله

قرآن کریم عوامل توسعه اجتماعی را من حیث سنت و قانون الهی و منشور زنده گی بشریت بیان می کند که شامل بخش های انسانی و غیر انسانی است. عوامل انسانی شامل بخش های فطری و غیر فطری اند و همچنین بخش های فکری، صحتی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، قضایی و مانند آن بوده و علم و عمل آدمی را در همه ابعاد زندگی در بر می گیرد.

در ضمن، عوامل مهمی که قرآن در بخش توسعه اجتماعی بیان می کند اموری چون همکاری در امور اجتماعی و تقویت نیکوکاری و احسان به یکدیگر؛ آزادی مطابق قانون اسلامی برای همه، تامین غذا و مسکن و حداقل های زندگی تکافل اجتماعی و تامین نیازمندان و مانند آن است. هدف از بیان شاخص ها آن است که شرایط بهتری برای زیست توده های مردم فراهم آید.

از مهم ترین شاخص های قرآنی تحکیم امنیت در عرصه های مختلف و تقویت ارزش های اخلاقی و تحکیم وحدت در زمینه ها اجتماعی و خانواده گی در جامعه اسلامی است تا از طریق این ارزش ها توسعه اجتماعی واقعی تحقق یابد. همچنان عوامل دیگر توسعه اجتماعی از دید گاه قرآن کریم پایه گزاری خلافت و نظام سیاسی در جامعه است و مشارکت مردم در چارچوب نظام سیاسی است. در این نظام که مانند دیگر اصول در چارچوب عدالت سامان یافته است، هر کسی همان طوری که حقوقی دارد دارای مسئولیت هایی هم هست که باید در قبال دیگران انجام دهد.

از دیدگاه قرآن کریم در قلمرو تحت حاکمیت اسلام، عدالت بالسویه نسبت به همگان اجرا می شود. چنان که حقوق افراد و جامعه از طریق دستگاه قضا و عوامل اجرایی آن محافظت شده و تامین می گردد.

از نظر آموزه های اسلامی، اقتصاد، قوام جامعه و ستون مهم آن است و این شرایط زمانی تحقق می یابد که عدالت در تمام مراحل از تولید و توزیع و مصرف در نظر گرفته و اجرا شود.

در جامعه اسلامی یکی از عوامل مهم توسعه اجتماعی، بهداشت جسم و روان انسان است. طوری که بر پاکی جسم از پلیدی و خبثات و بر پاکی و طهارت روح از گناه و زشتی و پلیدی تاکید شده است. در جامعه اسلامی افراد باید از هر گونه بیماری بویژه غم و اندوه و افسردگی و ترس در امان باشند.

فهرست موضوعات

اهدأ	Error! Bookmark not defined.
سپاسگزاری	Error! Bookmark not defined.
خلاصه رساله	ج
مقدمه	Error! Bookmark not defined.
بیان مسئله تحقیق	Error! Bookmark not defined.
اهمیت تحقیق:	Error! Bookmark not defined.
اسباب اختیار تحقیق:	Error! Bookmark not defined.
سوالات اصلی:	Error! Bookmark not defined.
پیشینه تحقیق:	Error! Bookmark not defined.
مواد و روش تحقیق	Error! Bookmark not defined.
اهداف تحقیق	Error! Bookmark not defined.
مشکلات تحقیق (محدودیت های تحقیق):	Error! Bookmark not defined.
خطه و پلان تحقیق	Error! Bookmark not defined.

فصل اول (کلیات)

مصدق ها و افزارهای توسعه اجتماعی در قرآن کریم	Error! Bookmark not defined.
مبحث اول: تعریف، اهداف و ویژگی های توسعه	Error! Bookmark not defined.
مطلب پنجم: سهولت های مادی و رفاه اجتماعی	Error! Bookmark not defined.
مطلب ششم: بهره گیری از زمین و آسمان برای توسعه اجتماعی	Error! Bookmark not defined.
مطلب هفتم: توزیع عادلانه ثروت و رفاه اجتماعی	Error! Bookmark not defined.
مطلب هشتم: غذای صحی و سلامتی	Error! Bookmark not defined.
مطلب نهم: امکانات اقتصادی مایه ی زنده گی	Error! Bookmark not defined.
مبحث دوم: کار و برنامه ریزی و توسعه	Error! Bookmark not defined.
مطلب اول: کار و توسعه	Error! Bookmark not defined.
مطلب دوم: برنامه های متوازن و توسعه	Error! Bookmark not defined.
مطلب سوم: عمران زمین مایه توسعه اجتماعی	Error! Bookmark not defined.
مطلب چهارم: خلافت، زمینه ساز توسعه اجتماعی	Error! Bookmark not defined.
مطلب پنجم: سبقت در کار های خیر و توسعه	Error! Bookmark not defined.
مطلب ششم: امنیت مایه رفاه و توسعه اجتماعی	Error! Bookmark not defined.
مطلب هفتم: اتحاد و همبستگی و توسعه	Error! Bookmark not defined.
مبحث سوم: ارزش های معنوی و توسعه	Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: توانایی انسان برای تغییرات اجتماعی.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب دوم: پیوند ایمان و رفاه اجتماعی.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب سوم: رشد استعداد های ذاتی مایه توسعه اجتماعی.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب چهارم: دانش و توسعه اجتماعی.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب پنجم: عمل صالح و زنده گی مرفه.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب ششم: همدردی، انفاق به دیگران و توسعه.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب هفتم: رعایت مساوات انسانی و توسعه.....**Error! Bookmark not defined.**

فصل دوم

عوامل انسانی توسعه اجتماعی در قرآن.....**Error! Bookmark not defined.**

مبحث اول: استعداد های فطری.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب اول: استعداد بیان.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب دوم: علم جویی و توسعه.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب سوم: عقل و تفکر مایه توسعه.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب چهارم: فطرت سالم و توسعه.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب پنجم: وجدان اخلاقی و توسعه.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب ششم: معنویت گرایی و توسعه.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب هفتم: رابطه اختیار و اراده با توسعه.....**Error! Bookmark not defined.**

مبحث دوم: و توانایی و استعداد های کسبی.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب اول: کتابت و قلم عامل توسعه.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب دوم: ظرفیت علمی و توسعه اجتماعی.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب سوم: سلامت فیزیکی و توسعه.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب چهارم: قبول تکلیف و توسعه.....**Error! Bookmark not defined.**

فصل سوم

عوامل مربوط به آزادی و ارزشهای اخلاقی و نقش آنها در توسعه اجتماعی .. **Error! Bookmark not defined.**

مبحث اول: آزادی و انواع آن.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب اول: آزادی در لغت و اصطلاح.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب دوم: ارزش و اهمیت آزادی.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب سوم: آزادی دینی و توسعه.....**Error! Bookmark not defined.**

مبحث دوم: آزادی و ابعاد آن.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب اول: آزادی اقتصادی و توسعه اجتماعی.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب دوم: آزادی سیاسی و توسعه اجتماعی.....**Error! Bookmark not defined.**

مطلب سوم: آزادی فردی و توسعه.....Error! Bookmark not defined.

مبحث سوم: آزادی معنوی (ارزش های اخلاقی).....Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: غنای نفس و توسعه.....Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: رابطه صبر با توسعه.....Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: تواضع و توسعه اجتماعی.....Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: صداقت و توسعه اجتماعی.....Error! Bookmark not defined.

مطلب پنجم: ارج گذاشتن به کرامت انسانی با توسعه.....Error! Bookmark not defined.

مبحث چهارم: مکارم اخلاق اجتماعی و توسعه.....Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: رابطه نیکی با والدین با توسعه.....Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: رابطه نیکی با خانم و فرزندان و توسعه اجتماعی.....Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: همدردی و انفاق به دیگران و توسعه اجتماعی.....Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: اخلاق نیک با دیگران و توسعه.....Error! Bookmark not defined.

فصل چهارم

Error! Bookmark not defined. عوامل همبستگی، عدالت و امنیت توسعه اجتماعی

Error! Bookmark not defined. مبحث اول: وحدت اجتماعی

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: آشتی و همدیگر پذیری عامل توسعه اجتماعی

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: وحدت سیاسی و توسعه اجتماعی

Error! Bookmark not defined. مبحث دوم: قلمرو عدالت

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: عدالت اجتماعی و توسعه اجتماعی

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: عدالت سیاسی بستر توسعه اجتماعی

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: عدالت اقتصادی و توسعه اجتماعی

Error! Bookmark not defined. مطلب چهارم: عدالت تشریعی عامل توسعه اجتماعی

Error! Bookmark not defined. مبحث سوم: امنیت و انواع آن

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: مفهوم امنیت

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: امنیت اجتماعی و توسعه

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: رابطه امنیت سیاسی و توسعه

Error! Bookmark not defined. مطلب چهارم: امنیت اقتصادی زمینه ساز توسعه

Error! Bookmark not defined. مطلب پنجم: امنیت فردی

فصل پنجم

Error! Bookmark not defined. عوامل مربوط به کیفیت زندگی

Error! Bookmark not defined. مبحث اول: عامل و اسباب صحت

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: پاکیزگی و زنده گی بهتر

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: رابطه توسعه با صحت بودن غذا

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: نظافت شهر و محیط و توسعه

Error! Bookmark not defined. مطلب چهارم: نظافت لباس و بدن

Error! Bookmark not defined. مبحث دوم:

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: توزیع، مصرف عادلانه و توسعه

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: مالکیت خصوصی و توسعه

Error! Bookmark not defined. مطلب سوم: رابطه کار و تخصص با توسعه

Error! Bookmark not defined. مطلب چهارم: زکات و توسعه اجتماعی

Error! Bookmark not defined. مبحث سوم: کار و سرمایه های طبیعی

Error! Bookmark not defined. مطلب اول: صنعت و معادن و توسعه

Error! Bookmark not defined. مطلب دوم: کار و ارزش آن

مطلب سوم: زراعت، تجارت و توسعه.....	Error! Bookmark not defined.
مطلب چهارم: نفع برداری و تجارت در زمین مایه توسعه.....	Error! Bookmark not defined.
مطلب پنجم: دریا و رفع نیاز های مادی.....	Error! Bookmark not defined.
مبحث چهارم: عامل آرامش روانی.....	Error! Bookmark not defined.
مطلب اول: اصلاح قلب و توسعه.....	Error! Bookmark not defined.
مطلب دوم: نقش امید و نگرش مثبت بر توسعه.....	Error! Bookmark not defined.
مطلب سوم: نقش کنترل احساسات در توسعه.....	Error! Bookmark not defined.
مطلب چهارم: رابطه توکل با توسعه.....	Error! Bookmark not defined.
مبحث چهارم: ابعاد تعلیم و تربیه.....	Error! Bookmark not defined.
مطلب اول: تعلیم و تربیه و اهمیت آن.....	Error! Bookmark not defined.
مطلب دوم: افزار تعلیم و تربیه و توسعه.....	Error! Bookmark not defined.
مطلب سوم: سیر علمی و توسعه.....	Error! Bookmark not defined.
مطلب چهارم: آثار علم و توسعه اجتماعی.....	Error! Bookmark not defined.
نتیجه گیری.....	8
پیشنهادهات:.....	11
فهرست آیات قرآنی.....	Error! Bookmark not defined.
فهرست احادیث نبوی.....	Error! Bookmark not defined.
فهرست اعلام.....	Error! Bookmark not defined.
فهرست منابع و مصادری.....	Error! Bookmark not defined.

نتیجه گیری

با به پایان رسیدن تحقیق در مورد عوامل توسعه اجتماعی در روشنایی آیات قرآن کریم به نتایج ذیل دست یافته ایم.

1. جوامع اسلامی با تمسک به قرآن و آموزه های اسلام که کامل و جامع می باشند می توانند در مسیر دستیابی به توسعه ای اجتماعی پایدار قرار گرفته و مطمئن تر و آسانتر به آن دست یابند. چارچوب اسلامی ذکر شده برای توسعه پایدار، فضای لازم را برای دستیابی و حصول استمرار توسعه ای پایدار ترسیم می کند که با مقید کردن خود به اجرای آن و پابندی به دستورالعملهای آن، توسعه اجتماعی، پیشرفت و شکوفایی جهان اسلام زبانزد خواهد شد.
2. در نظام اقتصادی اسلام، انسان محور اصلی و شکل دهنده فعالیتهای اقتصادی اجتماعی است. او موجودی با اراده و هدف است که نقش مؤثری در سازندگی خویش دارد و با داشتن غرایز و کششهای نفسانی و پیوند با زندگی مادی، قادر است آنها را مهار کند و بر همه آنها حاکم گردد. انسان تصمیم می گیرد، انتخاب می کند و در فعالیتهای خود جبراً متأثر از نظامهای اقتصادی یا تمایلات درونی و قوانین طبیعت نیست، بلکه می تواند آنها را تحت کنترل داشته باشد و براساس نیازهایش تنظیم کند. او دارای گرایشهای گوناگونی؛ از جمله: مادی، معنوی، گرایش به ارزشهای اخلاقی، فطرت خدا جویی و کمال طلبی است.
3. انسان اشرف مخلوقات و مفتخر به تاج کرامت است که ظرفیت فکری و عملی انسان از دیگر موجودات بیشتر است و در سرشت انسان علاوه بر عناصر مادی که در جماد، نبات و حیوان وجود دارد عنصری ملکوتی و الهی قرار داد. بدین گونه، انسان از فرشتگان پیشی گرفت و بر آنها سبقت جسته است.
4. آفرینش انسان حساب شده است و او برای امتحان و آزمایش به این دنیا آمده است. از آن جهت که امانت دار خداست رسالت خاصی دارد و در برابر منابع، امانتها و امکاناتی که در اختیار او گذاشته شده، مسئول است. اوست که با ابتکار و کار خود راه سعادت و شقاوت خویش را تعیین می کند.
5. از ویژگیهای انسان در نظام اقتصاد اسلامی این است که انسان موجودی است انتخاب گر، دارای اراده و برخلاف موجودات دیگر عالم می تواند برخلاف غریزه خویش عمل کند. او آزاد است، می تواند عضوی فعال و مفید برای جامعه باشد و خدمت کند یا برعکس عنصری فاسد، خائن، گناهکار باشد. عقل و اراده او کانون اصلی تصمیم گیری در انتخاب خیر و شر، تعالی و انحطاط می باشد. علت مسئول بودن انسان در برابر مواهب و نعمتهای الهی همین توانایی او در انتخاب

و تصمیم‌گیری است. انسان راه راستی که خداوند او را بدان راهنمایی کرد یا انتخاب می‌کند و آن راه را می‌پیماید و به سعادت می‌رسد و یا ناسپاسی نعمت کرده، منحرف می‌گردد. بنابراین انسان در تعیین و انتخاب سرنوشت خویش آزاد است به راه تعالی و سربلندی رود یا در مسیر سقوط و انحطاط قدم بگذارد.

6. سنت خدا بر این جریان یافته که وضع هیچ قومی را دگرگون نسازد مگر آنکه خودشان حالات روحی خویش را دگرگون سازند. این خود انسان است در می‌تواند نقش مؤثر و فعالی در شکل دادن و ساختن آینده خویش داشته باشد و از طریق نیروی عقل و اراده قادر است آگاهانه و آزاد، آینده خویش را به هر شکلی که بخواهد انتخاب کند و این نشان‌گر آن است که توسعه اجتماعی نیازمند برنامه‌ریزی فراگیر و پلان شده است تا از این طریق عمران زمین به شکل درست انجام یابد و انسان‌ها از این طریق به رفاه و توسعه اجتماعی دست یابند.

7. زمینه‌سازی برای گسترش فرهنگ عمومی، آموزش و تعلیم و تربیت و پرورش کیفی، تکامل دانش فنی، سرمایه‌گذاری در کالاهای سرمایه‌ای و زیربنایی و... به عنوان عناصر رشد اقتصادی از مسئولیتهای مهم دولت است؛ زیرا مردم و بخش خصوصی و در اصطلاح اقتصادی، انواع بازارها به زیربنای فیزیکی، اجتماعی، فکری، آموزشی، تشکیلاتی و ارزشهای وحدت بخش و تعالی بخش برای کاهش هزینه‌های اجتماعی خود دارند.

8. قانون صحیح و عادلانه و امنیت و وحدت ملی در هر جامعه‌ای، همچون زمینی مستعد و آبی گوارا و هوایی مساعد است که برای رویش و بالندگی نهال انسان ضروری است. این نعمتهای مجهول و کالاهای عمومی فقط زمانی که کمیاب می‌شوند و از دست می‌روند، قدرشان دانسته می‌شود. به هر تقدیر، تعالی معنوی انسانها، تنظیم مشارکت مردمی، حفظ استقلال همه جانبه، عدالت اجتماعی و رشد اقتصادی و تشویق سرمایه‌گذاری کارا از اهداف بزرگ قرآن کریم من حیث قانون و منشور زنده‌گی بشریت است.

9. در حقیقت شاخص افزایش اخلاق و معنویت در یک جامعه، برآیند رشد فضایل اخلاقی. معنوی تک تک افراد جامعه است که از طریق نظامهای کارآمد درون جامعه اجازه رشد پیدا کرده‌اند. شاخص افزایش رفاه مادی نیز حاصل هدایت تلاشهای مادی انسانها برای دستیابی به امکاناتی است که برای پاسخگویی به نیازهای مادی، از طریق نظامهای کارآمد اقتصادی و اجتماعی سازمان یافته است.

10. عدالت اجتماعی، امروزه از ارکان اصلی و اساسی توسعه است، به طوری که توسعه اتفاق نخواهد افتاد مگر اینکه حد قابل قبولی از عدالت اجتماعی در جامعه وجود داشته باشد ولو اینکه

رشد اقتصادی در اسلام، بر عدالت اجتماعی تأکید بسیاری شده تا جامعه را به سمتی هدایت کند که در آن افراد در شرایط نسبتاً برابری قرار بگیرند. به عبارت دیگر؛ اسلام برتری مادی و اجتماعی هیچ گروه و فردی را بر دیگران تأیید نمی کند و تنها ملاک برتری افراد بر دیگران در پیشگاه خداوند، تقوای الهی است.

11. با آگاهی از تفاوت انسانها در توانایی بالقوه آنها در کسب نیازهای مادی خود، ابزاری ارائه شده است تا از آن طریق، جامعه به سمت یک مجموعه اقتصادی، اجتماعی نسبتاً متعادل هدایت گردد. در اسلام، کسب علم و دانش بسیار مورد تأکید قرار گرفته و مسلمین به طور مکرر به تجهیز خود به علم و دانش توصیه شده اند. علی رغم چنین تأکیدی، کشورهای مسلمان در گروه جوامع در حال توسعه یا عقب مانده قرار گرفته اند.

12. فقر در اسلام شدیداً مورد نکوهش قرار گرفته و بالعکس، برخورداری از سطح قابل قبولی از رفاه اجتماعی، اقتصادی مورد تأکید و تشویق قرار گرفته است. ریاضت کشی و رهبانیت نیز منع شده اند. ثروتمند بودن نهی نشده، اما مکرراً نسبت به نقش احتمالی ثروت در انحراف مسلمین از مسیر الهی انذار داده است. بنابراین، براساس دیدگاههای مطرح شده در فوق، موارد زیر قابل استنتاج می باشند.

13. عدالت اقتصادی یک اصل کلی و ساده در جامعه اسلامی است و عبارت است از تساوی امکانات، یعنی عدالت در توزیع ثروت، تقسیم عادلانه مواد اولیه طبیعی برای افراد جامعه، برابری کاری که فرد در جامعه انجام می دهد با حقی که جامعه می پردازد و برابری حق قانونی (مزد) یا حق واقعی (سهم) هر کس. کوشش و مسابقه برای بقا و پیشرفت نوع بشر در شکل رقابتی سالم که طرفدار حقوق و وظایف اجتماعی باشد و کیفر برابر برای همه در نظر بگیرد، مخالفتی ندارد.

14. اسلام به کارگیری و استفاده از منابع اقتصادی زمین، کار، سرمایه و تبدیل آن به کالا و خدمات را به رسمیت می شناسد و حقوق مالکیت فردی را در محدوده های تعیین شده می پذیرد. این حدود به موارد ذیل مرتبط است. تقسیم عادلانه امکانات و مواد اولیه طبیعی نسبت به افراد جامعه. رعایت عدالت اقتصادی از بعد حقوق و سهم مردم در منابع اقتصادی؛ به این معنا که بهره و سهمی را که مردم بالقوه در تولید کالا و خدمات دارند به آنان برسد و حق و بهره و پاداش آنها متناسب با رنج و زحمتی باشد که در تولید کالا یا ارائه خدمات متحمل می شوند، نه اینکه یکی کار کند و دیگری حاصل کار و بهره او را ببرد.

پیشنهادهات:

از دید قرآن کریم تامین عدالت اجتماعی و اقتصادی و سایر ارزش های اجتماعی جهت رسیدن به رفاه و توسعه اجتماعی که متضمن سعادت‌مندی دنیوی و اخروی است قرار ذیل پیشنهاد می گردد:

1. عدالت لازمه از زندگی اجتماعی است و به مفهوم "قسط" در اسلام نزدیک است. عدالت اقتصادی یک اصل کلی و ساده در نظام اقتصادی اسلام بوده و عبارت است از: تساوی امکانات؛ یعنی عدالت در توزیع ثروت، تقسیم عادلانه مواد اولیه طبیعی برای افراد جامعه، و برابری کاری که فرد در جامعه انجام می‌دهد یا حقی که جامعه می‌پردازد؛ و برابری حق قانونی (مزد) با حق واقعی (سهم) هر کس. بر این اساس، فعالیت‌های اقتصادی که موجب تخریب، تجاوز و نابودی حقوق دیگران شود، ممنوع بوده و بعکس، فعالیت‌هایی که موجب رشد، توسعه و امکان بهره‌برداری همه از حقوق مساوی باشند، مجاز شناخته شده‌اند.

2. فقرزدایی باید در جامعه توسعه اسلامی محقق گردد از پیدایش عوامل فقر جلوگیری خواهد نمود؛ زیرا بر اساس نصوص دینی، منابع اولیه مورد نیاز همه انسان‌ها در طبیعت وجود دارند.

3. همچنان پیشنهاد می گردد که برای رسیدن به رفاه که تأمین راحت و رفاه بشر، مورد نظر خداوند بوده است بشر خود در صدد آسان‌تر کردن زندگی برآید، نه تنها مورد نکوهش نیست، بلکه مورد تمجید و ستایش است، بخصوص اگر با این قصد همراه باشد که با استفاده بیشتر از نعمت‌های الهی اسباب شکر بیشتر او را فراهم کند و فرصت بیشتری برای قرار گرفتن معارف الهی و رسیدگی به تهذیب خویش و تربیت دیگران و عبادت خدا پدید آورد پس باید برنامه های قرآنی را جهت دست یابی به رفاه در جامعه به کار برد تا توسعه واقعی در جامعه تحقق یابد.

4. پیشنهاد می گردد که جامعه ما به عنوان جامعه اسلامی برای رسیدن به سعادت‌مندی اجتماعی و رفع مشکلات از راهکار های جامع و مطلوب قرآنی استفاده همه جانبه نماید و بر نامه های قرآنی می‌تواند مشکلات ذیل را در جامعه رفع نماید:

الف. شکوفا نشدن استعدادها؛

ب. احساس حقارت و خودکم‌بینی؛

ج. خودفراموشی یا از دست رفتن فرهنگ خودی؛

د. برده شدن جامعه و وابسته گی ها در عرصه های مختلف.

5. کمک به انسان برای برپا داشتن جامعه‌ای مبتنی بر توحید، تقوا و عدالت اجتماعی، به گونه‌ای که محصولات این جامعه افراد صالح و پرهیزگار و مقرب درگاه الهی باشند که این امر به مدد توسعه امکان‌پذیر است این کار ممکن نیست مگر در پرتو برنامه توسعه بخش قرآنی.

6. توسعه اجتماعی عامل رسیدن جامعه اسلامی به رشد و توسعه، بستر مناسبی برای کسب عزت و سربلندی آن است؛ زیرا برای دستیابی به این هدف (عزت) جامعه، باید از جنبه‌های گوناگون اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و نظامی به شکوفایی و اقتدار لازم برسد تا نیازی به بیگانگان نداشته باشد و برای رسیدن به این ارزش بزرگ اجتماعی راهکار های قرآنی بهترین گزینه است و کوتاه ترین راه برای توسعه اجتماعی محسوب می گردد تا در جامعه اسلامی نهادینه شود.

7. از لحاظ توسعه اجتماعی جامعه‌ای که برای اداره خود، دست نیاز به سوی بیگانگان دراز نماید و به منافع و امکانات خود متکی نبوده و قادر نباشد استعداد افراد را برای نیل به خودکفایی و پیشرفت‌های علمی شکوفا سازد، هیچگاه به توسعه اقتصادی، سیاسی و فرهنگی نخواهد رسید. در نتیجه، عزت اسلامی جامعه تحقق نخواهد یافت. افراد این جامعه با از دست دادن اعتماد به نفس، هویت و شخصیت فرهنگی و اجتماعی خود را به فراموشی سپرده، روحیه خودباختگی و یأس بر آنان حاکم می‌گردد، چنین می‌پندارند که دیگران از نظر فکر، استعداد و ابتکار، از آنها برتر و بالاترند و کاری از خودشان ساخته نیست.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af